

Årsrapport 2023

Mässfastigheter i Stockholm AB

Rapport från
stadsrevisionen

Dnr: RVK 2024/46

Den kommunala revisionen är kommunfullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivits i nämnder och bolagsstyrelser. Stadsrevisionen i Stockholms stad granskar nämnders och styrelserns ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt kommunfullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna, lekmannarevisorerna och revisionskontoret (de sakkunniga biträdena).

I årsrapporter för nämnder och bolagsstyrelser sammanfattar stadsrevisionen det gångna årets granskningar och bedömningar. Granskningar som genomförs under året kan också publiceras löpande.

All rapportering finns på stadsrevisionens hemsida, start.stockholm/revision. Det går även att prenumerera på Stadsrevisionens informationsbrev genom att anmäla intresse via e-postmeddelande till revision.rvk@stockholm.se.

Till

Mässfastigheter i Stockholm AB

Årsrapport 2023

Lekmannarevisorn har avslutat revisionen av Mässfastigheter i Stockholm ABs verksamhet under 2023.

Bolaget har under de senaste åren haft stora ekonomiska underskott. Det är av vikt att bolaget beslutar om åtgärdsplan för att uppnå en ekonomi i balans. Bolaget bör även säkerställa att bristerna inom den interna kontrollen åtgärdas.

Härmed överlämnas bifogad årsrapport till Mässfastigheter i Stockholm ABs styrelse för yttrande senast den 28 juni 2024. Av yttrandet bör det framgå vilka åtgärder som bolaget avser att vidta gällande revisionens rekommendationer.

Bosse Ringholm
Lekmannarevisor

Sammanfattning

Årligen prövar revisionen om verksamheten bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om den interna styrningen och kontrollen varit tillräcklig

Verksamhet och ekonomi

Det verksamhetsmässiga resultatet för Mässfastigheter i Stockholm AB bedöms som delvis tillfredsställande. Vidare bedöms det ekonomiska resultatet som inte tillfredsställande. Bedömningen grundar sig på om resultatet är förenligt med kommunfullmäktiges mål för verksamheten samt om lagstiftning och andra föreskrifter efterlevts.

Bolaget har inte fullt ut uppnått det verksamhetsmål som omfattar bolagets kärnverksamhet, att bedriva event. Ungefär 70 event har visserligen genomförts, men antal besökare och försäljning till mässutställare har inte uppnått budgeterade nivåer. Granskning visar vidare otillräcklig följsamhet till stadens regler för ekonomisk förvaltning, representation och program för inköp. Det finns också risk för att lagen om offentlig upphandling inte följs.

Det ekonomiska resultatet uppgår till -135 mnkr, vilket är lägre än fullmäktiges resultatkrav (-69 mnkr). Avvikelsen i förhållande till resultatkravet motsvarar cirka 18 procent av omsättningen. Bolaget har under flera år inte uppnått fullmäktiges resultatkrav, väsentliga underskott har uppvisats och det har inte funnits någon beslutad ekonomisk åtgärdsplan. Det finns heller ingen lönsam affärsmodell i enlighet med ägardirektivet. Revisionskontoret noterar vidare att budgetunderlaget för 2023 inte är transparent, inte bygger på en aktuell underhålls- och investeringsplan och inte överensstämmer med kommunfullmäktiges beslutade resultatkrav.

Intern kontroll

Den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen bedöms, utifrån genomförd granskning, som inte tillräcklig.

Under året har revisionskontoret genomfört granskningar av förtroendekänsliga poster, upphandling och avtalshantering, budgetprocessen samt kostnadskontroll. Av granskningarna framgår väsentliga brister i bolagets följsamhet till lagkrav och stadens styrdokument. Vidare bedöms vd och styrelsen brustit i sin styrning och uppföljning bolagets ekonomi.

Uppföljning av tidigare års granskningar

Bolaget har delvis vidtagit åtgärder utifrån revisionens rekommendationer i tidigare års granskningar. Den mest väsentliga rekommendation som återstår att genomföra är att upprätta och besluta om en långsiktig åtgärdsplan för att uppnå ekonomi i balans.

Innehåll

1. Årets granskning	1
2. Verksamhet och ekonomi	2
2.1 Verksamhetsmässigt resultat.....	2
2.2 Ekonomiskt resultat.....	3
2.2.1 <i>Finansiellt resultat</i>	3
2.2.2 <i>Investeringar</i>	5
3. Intern kontroll	6
3.1 Ekonomistyrning och underlag till styrelsen.....	6
3.2 Inköp	7
3.3 Förtroendekänsliga poster	7
3.4 Väsentlighets- och riskanalys samt internkontrollplan	8
3.5 Sammanfattande bedömning.....	8
4. Fördjupade granskningar.....	10
4.1 Upphandling och avtalsförvaltning	10
4.2 Förtroendekänsliga poster	12
4.3 Budgetprocessen och kostnadskontroll	14
5. Uppföljning av tidigare års granskning	16
Bilaga 1 – Uppföljning av lämnade rekommendationer	17
Bilaga 2 – Bedömningskriterier	19

1. Årets granskning

Årligen prövar lekmannarevisorn om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Revisionen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, andra tillämpliga lagar, reglementet för stadsrevisionen, god revisionsordning i kommunal verksamhet och utifrån bolagsordning samt fastställda ägardirektiv. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning av bolagets verksamhet. Kriterier för bedömning redovisas i bilaga 2.

I rapporten redovisas resultat och bedömningar utifrån revisionsårets granskningar. En uppföljning av hur bolaget har åtgärdat rekommendationer i tidigare års granskning redovisas översiktligt i rapporten och mer detaljerat i bilaga 1.

Lekmannarevisorn för bolaget är Bosse Ringholm och suppleant är Jan Larsén. Årligen träffar lekmannarevisorn bolagets styrelse för en dialog om årets granskningar och bedömningar.

I granskningen har lekmannarevisorn biträtts av stadens revisionskontor. Granskningen har genomförts av granskningsansvarig Anna-Karin Karlström med flera vid revisionskontoret. Parallellt med lekmannarevisionen har revision utförts enligt aktiebolagslagen 10 kap. under ledning av auktoriserad revisor Fredrik Enblom vid EY AB.

Lekmannarevisorn granskar om bolaget sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Räkenskaperna granskas av den auktoriserade revisorn. Bolagets interna kontroll granskas både av lekmannarevisorn och av den auktoriserade revisorn. Under granskningsåret har planering, information och samverkan skett mellan lekmannarevisorn och den auktoriserade revisorn.

Årsrapporten har faktakontrollerats av bolaget.

2. Verksamhet och ekonomi

I detta avsnitt görs en bedömning av om bolagets resultat är förenligt med kommunfullmäktiges mål, ägardirektiv och bolagsordning samt om bolaget följt de beslut, riktlinjer, lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för bolaget. Vidare redovisas om bolaget har genomfört sitt uppdrag med tillgängliga resurser.

2.1 Verksamhetsmässigt resultat

Bolaget bedöms delvis ha uppnått det verksamhetsmässiga resultatet. Bolaget har avrapporterat resultatet av beslutade mål och ägardirektiv m.m. Redovisningen ger rimliga förutsättningar för att bedöma måluppfyllelse.

Bolaget redovisar att verksamheten bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges tre inriktningsmål. Bolaget bedömer att fem av kommunfullmäktiges sex verksamhetsmål som berör bolaget har uppfyllts. Ett av verksamhetsmålen uppnås inte, enligt bolagets bedömning.

Det verksamhetsmål som inte bedöms uppnås är ”Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd”. Målet omfattar bolagets kärnverksamhet, att bedriva event. Bolaget har under året genomfört över 70 event. Dock framgår av bolagets redovisning att besökare och försäljning till mässutställare inte uppnått budgeterade nivåer. Bolaget anger att säkerhetsläget och lågkonjunkturen har påverkat både antal besökare och försäljning till mässutställare.

Vidare inkluderas bolagets ekonomiska ägardirektiv inom ovanstående verksamhetsmål; ”Utarbeta en framtidsstrategi som ska leda till en lönsam affärsmodell så att den är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster”. Bolaget har tagit fram en strategi, men den har ännu inte medfört lönsamhet. Bolaget redovisar att det finns ett behov av att öka anläggningens beläggning samt utveckla bolagets portfölj av event för att kunna uppnå en långsiktig hållbar lönsamhet.

Uppföljning av ägardirektiven ingår i bolagets rapportering och redovisas inom respektive verksamhetsmål. Revisionskontoret har översiktligt följt upp hur bolaget arbetar med fullmäktiges ägardirektiv. Bolaget har formulerat aktiviteter och vissa fall indikatorer till ägardirektiven. Måluppfyllelsen av indikatorer visar på en gradvis förbättring, bland annat av att tillhandhålla feriejobb och så kallade Stockholmsjobb. Däremot har sjukfrånvaro ökat något jämfört år 2022.

Revisionskontorets granskning visar att det delvis finns grund för bolagets målbedömning. Revisionskontoret bedömer att bolaget delvis uppnått det verksamhetsmässiga resultatet. Bedömningen grundar sig dels i att bolaget inte har uppnått det verksamhetsmål som omfattar bolagets kärnverksamhet samt ägardirektivet att ta fram en lönsam affärsmodell. Dels grundar sig bedömningen på att bolaget har en otillräcklig följsamhet till stadens regler för ekonomisk förvaltning, representation och program för inköp. Det finns också risk för att lagen om offentlig upphandling inte följs. Se vidare avsnitt 3.

2.2 Ekonomiskt resultat

Bolaget bedöms inte ha bedrivit verksamheten på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

2.2.1 Finansiellt resultat

Revisionskontoret har granskat tertialrapporter och bokslut med inriktning på prognoser och resultat efter finansnetto samt investeringsutfall.

Bolaget har under flera år inte uppnått kommunfullmäktiges budget. Bolagets ackumulerade ekonomiskt underskott sedan år 2019 uppgår till -689 mnkr. Även för kommande år prognostiserar bolaget ytterligare förluster. Revisionskontoret anser att det är av största vikt att bolaget vidtar åtgärder snarast för att inte skapa ytterligare ekonomiska underskott. Även koncernmoderbolaget har uppmanat bolaget till en god kostnadskontroll under året.

Bolaget redovisar följande utfall och avvikelser för år 2023:

Resultaträkning (mnkr)	Utfall 2023	Budget 2023	Avvikelse 2023	Avvikelse 2023, %	Utfall 2022
Intäkter	375	446	-71	-19%	435
Kostnader	-446	-466	0	0%	-504
Varav av- och nedskrivningar	-54	-56	2	4%	-55
Finansnetto	-10	-13	3	30%	-4
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	-135	-69	-66	-49%	-73

Balansomslutning 2023: 750 mnkr

Mässfastigheter i Stockholm AB resultat före bokslutsdispositioner och skatt uppgår till -135 mnkr, vilket är 66 mnkr lägre än fullmäktiges resultatkrav. Avvikelsen mellan fullmäktiges resultatkrav och utfall motsvarar ca 18 procent av omsättningen.

Verksamhetens intäkter uppgår till 375 mnkr, vilket är 71 mnkr (19 procent) lägre än budget. Avvikelsen från kommunfullmäktiges budget beror på att intäkterna från genomförda event inte uppnådde budgeterade nivåer, se vidare avsnitt 3. Bolaget redovisar även att budgetavvikelsen beror på en budgeterad omstruktureringspost (övrig intäkt), på 19 mnkr som inte har kunnat genomföras. Revisionskontoret konstaterar att det saknas underlag för omstruktureringsposten, se vidare avsnitt 3.1.

Bolaget redovisar att verksamhetens kostnader för år 2023 är i nivå med budgeten.

Prognossäkerheten från tertialrapportering 2 är god. Utfallet för 2023 avviker med -14 mnkr mot prognosen i tertialrapportering 1. Avvikelse hänförs till minskade intäkter för eventen.

Bolaget har delvis förklarat avvikelserna på ett tillfredsställande sätt.

2.2.2 Investeringar

Investeringsverksamhet (mnkr)	Utfall 2023	Budget 2023	Budget-avvikelse 2023	Budget-avvikelse 2022
Investeringar	27	40	13 (32%)	-8 (33%)

Investeringsverksamheten avviker med 13 mnkr i förhållande till budget. Enligt bolagets redovisning beror avvikelserna på att vissa investeringar har beslutats att inte genomföras på grund av det ekonomiska läget. Ytterligare en anledning är förseningar i leveranstider av bland annat solceller.

Stadens investeringsstrategi anger att för att säkerställa funktionen och bevara värdet på stadens anläggningar och byggnader ska underhållsplaner och reinvesteringsprogram finnas som en del av de långsiktiga investeringsplanerna. Vid intervjuer med bolaget framkommer att bolaget sedan flera år saknar en aktuell underhålls- och investeringsplan för fastigheten. Bolaget beräknar dock att investeringsbehovet i fastigheten uppgår till över 200 mnkr fram tills 2028 vilket redovisas i bolagets treårsbudget. Revisionskontoret noterar att bolaget beslutat om en budget för investeringar som inte bygger på en aktuell underhålls- och investeringsplan.

I bolagets treårsbudget beskrivs att det inte finns behov att genomföra strategiska investeringar, utan det handlar primärt om ersättningsinvesteringar för att fortsätta upprätthålla konkurrenskraft. Dock framgår av budget 2024 att det finns flera kostsamma investeringar som behöver genomföras för att upprätthålla grundfunktioner. Revisionskontorets granskning visar att styrelsen inte fått eller efterfrågat en tydligt och detaljerad information om fastighetens nuvarande och framtida investeringsbehov.

Bolaget rekommenderas:

- Fastställa aktuell underhålls- och investeringsplan för fastigheten i enlighet med stadens investeringsstrategi.

3. Intern kontroll

I detta avsnitt görs en bedömning av hur bolaget tar ansvar för att det finns en intern kontroll som leder till måluppfyllelse och regelefterlevnad. För mer detaljerad information om respektive granskning, se avsnitt 4.

3.1 Ekonomistyrning och underlag till styrelsen

I styrelsehandlingar vid beslut om budget 2023 framgår att en omstruktureringspost på 19 mnkr har lagts till för att nå upp till resultatkravet, se avsnitt 2.2. I bolagets rapportering till ägaren framgår inte denna information. Det finns ingen plan för hur en sådan positiv omstruktureringseffekt ska uppnås. Motsvarande intäktspost har även beslutats av bolaget för budget 2024, nu på 28 mnkr. Bolagets verkliga budget redovisar således ett väsentligt lägre resultat än kommunfullmäktiges budget både inför år 2023 och 2024. Revisionskontoret anser att budgetunderlaget inte är transparent och att styrelsen har fattat beslut som inte överensstämmer med kommunfullmäktiges resultatkrav.

Redan vid årets första styrelsemöte i mars 2023 beskrivs i styrelsehandlingarna att bolaget prognostiserar en negativ budgetavvikelse om 42 mnkr. Stadens regler för ekonomisk förvaltning anger att vd ska föreslå erforderliga åtgärder när bolaget inte bedöms uppnå kommunfullmäktiges resultatkrav. I styrelsehandlingarna under året framkommer inga förslag på ekonomiska åtgärder av vd till styrelsen. Styrelsen har heller inte efterfrågat några åtgärder.

Revisionskontorets granskning visar att 30 av de drygt 70 utförda evenen under året inte uppnått sin budget. Eventens resultat ska täcka bolagets overheadkostnader. Om evenen inte uppnår sin budget bidrar det direkt till en negativ effekt på bolagets totala ekonomi. Även om det finns externa faktorer som påverkar intäkter är det därför av vikt att bolaget i tidigt skede följer upp evenens intäkter för att möjliggöra åtgärder. Inte heller när det gäller detta har styrelsen fått, eller efterfrågat, detaljerad information om.

Utifrån granskning av styrelsehandlingar 2023, övriga utförda granskningar och möten med företagsledning samt via analys av ekonomisk information bedömer revisionskontoret att styrelsehandlingarna i allmänhet inte är fullt ut transparenta och att de kan utvecklas avseende tydlighet. Information avseende beläggning, detaljerad information om evenens lönsamhet, effekter av vidtagna löpande besparingar samt underhållsplan för fastigheten

saknas. Styrelsehandlingarna bedöms därmed inte ge styrelsen ett tillräckligt beslutsunderlag.

Aktiebolagslagen och styrelsens arbetsordning föreskriver att styrelsen aktivt ska styra och följa upp bolagets ekonomiska situation. År 2022 rekommenderade också revisionskontoret bolaget att ta fram en långsiktig ekonomisk åtgärdsplan. Trots detta, den ekonomiska situationen och delvis bristfälliga styrelsehandlingar har styrelsen inte ställt krav på vd att upprätta konkreta, tydliga och konsekvensanalyserade beslutsunderlag för åtgärder.

3.2 Inköp

Revisionskontoret bedömer att bolaget inte efterlevt stadens riktlinjer och bolagets egna rutiner vid upphandling och avtalshantering. Det finns också risk för att bolaget inte efterlevt Lag om offentlig upphandling (LOU). Bolaget saknar en organisation för aktiv avtalsförvaltning och systematik i arbetet. Samtliga tolv transaktioner som granskats av revisionskontoret saknar regelrätta upphandlingar i enlighet med LOU. Det totala värdet av revisionskontorets granskade transaktioner uppgår till 27 mnkr. Även den auktoriserade revisorn har granskat inköpsprocessen och har bland annat en kvarvarande rekommendation att införa en rutin för att stärka den interna kontrollen samt säkerställa att lagar och regler efterlevs.

Förutom att bolaget inte följt lagmässiga krav för upphandling bedömer revisionskontoret att det även finns risk för att skattemässiga och arbetsrättsliga lagar inte efterlevts vid inköp av konsulttjänster. Revisionskontoret har i granskningen identifierat att bolaget har anställt konsulter för tjänster som kan genomföras av ordinarie personal samt att avtalen sträcker sig över flera år. Det finns exempel på konsult som har jobbat i bolaget i över 15 år eller varit ordinarie anställda för att sedan komma tillbaka och anställas som konsulter.

3.3 Förtroendekänsliga poster

Revisionskontoret konstaterar väsentliga avvikelser i granskning av bolagets hantering av förtroendekänsliga poster, dvs. representation, resor och konferenser. Bolaget har i flera fall genomfört externa representationsmåltider som revisionskontoret inte bedömer som måttfulla enligt stadens riktlinjer, vare sig avseende måltid eller alkohol. I granskningen har även framkommit risker för att skattemässiga reglerna avseende deltagarlistor och konferensunderlag inte uppfylls. Det ekonomiska utfallet för representation avviker också från budgeterade nivåer.

Revisionskontoret bedömer att bolaget inte har haft en tillräcklig uppföljning av förtroendekänsliga poster, både avseende kostnadskontroll och efterlevnad av regelverk.

Den auktoriserade revisorn har noterat att bolaget betalat ut engångsersättningar om totalt 40 tkr utgörande gratifikationer till enskilda medarbetare.

3.4 Väsentlighets- och riskanalys samt internkontrollplan

Bolaget har i sin internkontrollplan fastställt vilka åtgärder som ska hantera prioriterade risker. Dock har bolaget inte efterlevt koncernmoderbolagets anvisningar avseende att internkontrollplanen ska beskriva dels systematiska kontroller, dels kontrollaktiviteter. Bolaget har istället beskrivit dessa sammanhållet. För att tydliggöra hur arbete ska utföras är det av vikt att bolaget beskriver de systematiska kontrollerna och kontrollaktiviteterna separerat.

Bolaget följer upp kontrollerna systematiskt och fortlöpande. De avvikelser som påträffats har dokumenterats och åtgärdats. Revisionskontoret noterar dock att uppföljningen är begränsad, exempelvis har uppföljning av området anskaffning av varor och tjänster utförts genom endast tre stickprov. Revisionskontorets granskningar visar att det finns väsentliga brister i bolagets interna kontroll. Det är därför av vikt att bolaget genomför en mer omfattande uppföljning av den interna kontrollen.

Den auktoriserade revisorn har tidigare lämnat flera rekommendationer gällande intern kontroll som ännu inte åtgärdats. Det handlar t.ex. om att dokumentera risker i väsentliga processer och att öka spårbarheten i utförda kontroller.

3.5 Sammanfattande bedömning

Revisionskontorets samlade bedömning är att bolagets styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten inte har varit tillräcklig.

Sedan 2021 har revisionskontoret haft kritik mot bolagets interna kontroll. Bristerna är återkommande och allvarliga samt finns inom flera områden. Revisionskontoret noterar att effekterna av bristerna kan riskera att medföra ekonomiska sanktioner samt risk för förtroendemässig skada både för bolaget och för staden i stort.

Bolaget rekommenderas att:

- Upprätta en internkontrollplan som beskriver systematiska kontroller och kontrollaktiviteter separerat i enlighet med stadens anvisningar.
- Utöka uppföljning av kontroller av den interna kontrollen.

4. Fördjupade granskningar

4.1 Upphandling och avtalsförvaltning

En granskning har genomförts av bolagets interna kontroll avseende upphandling och avtalsuppföljning. Revisionskontorets sammanfattande bedömning är att bolaget inte har en tillräcklig intern kontroll i sitt arbete med upphandling och avtalsförvaltning. Bedömningen grundas bland annat på att bolaget saknar en organisation för aktiv avtalsförvaltning och systematik i arbetet. Samtliga transaktioner som granskats saknar regelrätta upphandlingar i enlighet med Lag om offentlig upphandling (LOU).

I stadens inköpsprogram anges att respektive bolag ska tillhandahålla en funktion som inköpsansvarig. I bolaget finns en konsult med denna titel. Den inköpsansvarige har dock inte det ansvar som funktionen ska ha enligt stadens styrdokument. Det vill säga det övergripande ansvaret för att säkerställa att inköpsarbetet bedrivs i enlighet med programmet och andra av kommunfullmäktige beslutade styrdokument. Granskningen visar att bolaget saknar en organisation för att systematiskt kunna följa upp arbetet med avtal och inköp. Granskningen visar även att det årligen förekommer inköp över 700 tkr som saknar skriftliga avtal. Detta trots att dokumentationsplikten enligt LOU avser inköp över 100 tkr.

Enligt stadens inköpsprogram är en aktiv avtalsförvaltning centralt. År 2017 påbörjade bolaget ett utvecklingsarbete för att göra dokumentationen av avtal komplett. Arbetet är ännu inte slutfört. När granskningen genomförde saknades en överblick och sammanställning över vilka avtal bolaget tecknat samt till vilka värden, då dessa ingåtts av de olika avdelningarna och enheterna. Bolaget uppger att det under 2023 pågått ett inventeringsarbete för bolagets avtal.

Varken bolagets nuvarande eller tidigare inköspolicy är implementerad i verksamheten. Bolaget har exempelvis inte i samband med inköp definierat de årliga sammantagna inköpen eller säkerställt att direktupphandlingar över 100 tkr dokumenteras.

Granskningen visar att det är upp till varje avdelningschef på bolaget att identifiera det kommande upphandlingsbehovet och säkerställa att inköp sker enligt gällande avtal. Enligt intervjuade finns avtal som förlängts automatiskt sedan 1990-talet. Intervjuade beskriver att bolaget i år, med hjälp av extern konsult, börjat jobba med att göra upphandlingar enligt LOU och att fem upphandlingar hittills genomförts.

Kommunfullmäktige har beslutat om obligatoriska kontraktsvillkor, exempelvis avseende antidiskriminering och miljökrav, som ska användas i samband med upphandling när det är tillämpligt.

Granskningen visar att bolaget inte i något av stickproven använt stadens obligatoriska klausuler. Granskningen visar att bolaget i flera fall anställt konsulter för tjänster som kan genomföras av ordinarie personal. Det finns en konsult som har jobbat i bolaget i över 15 år. Det finns även konsulter som tidigare varit anställda. Att ersätta ordinarie personal med konsulter medför risk för att både skattemässiga och arbetsrättsliga lagar inte möts, vilket innebär risk för att bolaget hamnar i tvister eller blir skadeståndsskyldigt.

I stickprovgranskningen har 12 transaktioner ingått. Samtliga transaktioner har haft ett värde över gällande direktupphandlingsgräns (700 000 kr). En otillåten direktupphandling sker när avtal över 700 000 kr ingås utan att kraven på annonsering i upphandlingslagstiftningen följts. Otillåtna direktupphandlingar kan medföra att upphandlade myndighet måste betala en upphandlingsskadeavgift, vilken kan uppgå till 10 procent av inköpets värde och som högst 10 mnkr. Det totala värdet av granskade transaktioner uppgår till 27 mnkr och samtliga stickprov innebär risker för att otillåtna direktupphandlingar genomförts. Se tabell över iakttagelser i bilaga 1.

Sammantaget visar granskningen att bolagets inköpsorganisation behöver förtydligas vad gäller roller och ansvar, för att säkerställa tillräcklig styrning och kontroll i arbetet. Bolaget behöver formellt utse en inköpsansvarig i enlighet med kommunfullmäktiges beslutade program för inköp. Vidare behöver avtal inventeras och systematiseras för att möjliggöra en aktiv avtalsförvaltning och affärsmässighet i bolagets upphandlingsarbete, exempelvis genom att säkerställa att konkurrensutsättning sker. Därtill finns det risk för att det skett otillåtna direktupphandlingar under året. Vidare framkommer av stickprovet att det finns risk att bolagets konsultanvändning inte är förenlig med Skatteverkets ställningstagande och definition av konsultanställning eller konkurrenslagstiftningens krav.

Bolaget rekommenderas att:

- Säkerställa att upphandling och direktupphandling sker enligt LOU och stadens krav.
- Tydliggöra roller och ansvarsfördelning i organisationen för inköp och upphandling.
- Inventera bolagets konsultavtal för att säkerställa att dessa är i enlighet med kraven i konkurrenslagen och Skatteverkets ställningstagande.
- Säkerställa tillräckliga kontroller och uppföljning av inköp och ingångna avtal, för att säkerställa lagefterlevnad och affärsmässighet.
- Säkerställa att krav ställs i enlighet med stadens obligatoriska avtalsvillkor där tillämpligt.

4.2 Förtroendekänsliga poster

En granskning har genomförts av om bolaget efterlever stadens riktlinjer om mutor och representation samt bolagets egen policy för representation, gåvor och mutor. Revisionskontorets sammanfattande bedömning är att bolaget varken efterlever stadens riktlinjer eller bolagets egen policy. Bedömningen grundas bland annat på att bolaget genomfört extern representation som inte kännetecknats av måttfullhet i enlighet med stadens riktlinjer.

Stockholms stads riktlinjer om mutor och representation gäller för alla förtroendevalda samt anställda i stadens nämnder och bolag. I riktlinjen slås fast att eftersom staden hanterar stockholmarnas pengar ska all representation utgå från en restriktiv inriktning och kännetecknas av måttfullhet. Bolaget har även en egen policy för representation, gåvor och mutor. Även i denna förtydligas att representation ska ske med måtta och omdöme samt att kostnader bör hållas inom en rimlig gräns. Moderbolaget har under året även uppmanat bolaget till en god kostnadskontroll vilket även det bör påverka bolagets hantering avseende förtroendekänsliga poster.

Granskningen har genomförts genom stickprov av dokumentation avseende transaktioner som omfattar extern representation, intern representation, konferenser, tjänsteresor och hotell samt det kostnadsställe där ledningsnära kostnader bokförs. I stadens riktlinjer anges att ”representationsmåltider bör genomföras med måttfullhet, särskilt när det gäller alkohol”. Granskningen visar att bolaget har bjudit på meny inklusive vinpaket vid restauranger som inte bedöms som måttfulla samt att en galamiddag har förekommit. I stickprovet förekommer en transaktion där bolaget har serverat vin till eventgäster som till sin mängd, utifrån antalet i deltagarlistan,

inte bedöms måttlig. Granskning visar även att bolaget har betalat för hotell till externa gäster där boendet till sin karaktär inte bedöms som måttfullt.

I bolagets policy samt attestrutiner är det inte tydligt hur förtroendekänsliga poster som sker utomlands ska hanteras. Detta är av vikt då det i bolagets verksamhet förekommer konferenser, tjänsteresor och extern representation utanför Sverige. I granskningen har det även framkommit tre transaktioner där deltagare attesterat intern representation som personen själv deltagit i.

Vidare framkommer det i granskningen att det finns risk för att bolaget bryter mot skattemässiga regler avseende krav på underlag för förtroendekänsliga poster. Det framgår av bolagets policy vilka regler som gäller vid förmånsbeskattning. Gällande konferenser finns krav på att konferensschemat till största del ska bestå av kvalitativt arbete som är till nytta för företaget. Om de skattemässiga reglerna inte uppfylls vid konferenser riskerar den anställda förmånsbeskattas. En granskad transaktion visar på att det finns risk för brister avseende konferensschemat. Granskningen visar även i flera av de granskade transaktionerna att deltagarförteckningarnas innehåll måste utvecklas för att säkerställa att de uppfyller de skattemässiga kraven, exempelvis behöver för- och efternamn, organisation samt roll/position framgå.

Revisionskontoret noterar även att det inte är tydligt huruvida utfall och budgeterade nivåer för representationskostnader överensstämmer.

Bolag rekommenderas att:

- Säkerställa att representation, resor och konferenser utgår från en restriktiv inriktning och kännetecknas av måttfullhet i enlighet med stadens riktlinjer och bolagets policy.
- Säkerställa tillräckliga skattemässiga underlag för de transaktioner som genomförs, exempelvis deltagarförteckningar och innehåll i konferenser.
- Säkerställa att deltagare inte attesterar utlägg eller transaktioner där den själv deltagit.
- Förtydliga bolagets policy och rutiner med hur förtroendekänsliga poster som sker utanför Sverige ska hanteras.

4.3 Budgetprocessen och kostnadskontroll

Revisionskontoret har granskat om bolagets styrning och uppföljning av budget efterlever stadens styrdokument.

Den sammanfattande bedömningen är att vd:s och styrelsens ekonomistyrning och uppföljning visar på allvarliga brister. Bolaget har upprättat, beslutat och genomfört en verksamhet utifrån en budget med ett väsentligt lägre resultat än kommunfullmäktiges resultatkrav.

Bolaget har sedan flera år haft betydande ekonomiska underskott. Granskning visar att bolaget inte följer stadens regler för ekonomisk förvaltning eftersom tillräckliga åtgärder för att nå en ekonomi i balans inte genomförts. Vidare bedöms att styrelsen inte varit tillräcklig aktiv i styrning och uppföljning av bolagets ekonomiska situation.

Pandemin påverkade verksamheten väsentligt i och med de nedstängningar som beslutades på nationell nivå. Under 2018 och 2019 uppvisade bolaget en ackumulerad förlust om 13 mnkr. Under de sex åren 2018 – 2023 har bolaget haft en ackumulerad förlust om 663 mnkr.

Bolaget har en dokumenterad rutin för budgetprocessen vilken bland annat omfattar allmänna direktiv, ansvarsområden och befogenheter samt tidplan. Budgeten upprättas detaljerat där underlaget omfattar respektive resultatkonto och event. För respektive event finns en beslutad marginal. Processen omfattar även kontrollpunkter där olika nivåer i organisationen granskar budgeten. Vid intervjuerna framgår att vd upplevs ha god insikt i budgeten. Styrelsen tar beslut om budget i samband att verksamhetsplanen beslutas. I granskningen har dock noterats att den beslutade budgeten inte överensstämmer med kommunfullmäktiges budget avseende resultatkravet för år 2023 och 2024. Mellanskillnaden mellan kommunfullmäktiges resultatkrav och bolagets budget anges i budgetbeslutet som en så kallad omstruktureringspost, totalt uppgår den till 19 mnkr år 2023 och 28 mnkr år 2024. Omstruktureringsposten har ingen faktisk grund utan är endast en post för att beslutsunderlaget ska överensstämma med kommunfullmäktiges resultatkrav. Budgetunderlag är således inte transparent och styrelsen har fattat beslut som går emot kommunfullmäktiges resultatkrav.

De ekonomiska rapporterna visar att budgetavvikelserna i huvudsak beror på intäktsbortfall. Bolaget redovisar att bland annat pandemi, inflation och kriget i Ukraina har påverkat intäkterna väsentligt. Bolagsledningen har även beslutat om väsentliga belopp av rabatter

för att säkerställa försäljningen av event. Eventens försäljning följs löpande samt rapporteras till styrelsen. Dock saknas den detaljerad rapportering om eventens lönsamhet till styrelsen. Under 2023 har 40 procent av eventen inte klarat sin budget vilket resulterat i en negativ resultatavvikelse på -60 mnkr. De event med positiv resultatavvikelse hade +20 mnkr mer än budgeterat, nettoeffekten blir -40 mnkr. Vid intervjuer framkommer att event generellt inte ställs in trots indikationer på att budgeten inte kommer att uppnås. Även om det finns externa faktorer som påverkar intäkter är det av vikt att bolaget i tidigt skede följer upp eventens intäkter för att möjliggöra åtgärder.

Stadens riktlinjer för ekonomisk förvaltning beskriver styrelsens och vd:s ansvar och uppgifter. I riktlinjerna anges att vd kontinuerligt ska följa upp verksamheten, upprätta erforderliga underlag till bolaget och redovisa om risk för budgetavvikelse föreligger och därvid föreslå erforderliga åtgärder. Vid intervjuerna med bolaget framkommer att vissa åtgärder har vidtagits i den löpande verksamheten för att minska kostnaderna. Av intervju framgår att vd har gett information till styrelsen om delar av dessa åtgärder.

Styrelsehandlingarna saknar dock tydlig information om eventens lönsamhet och beläggningsgrad samt underhållsplan för fastigheterna. Styrelsehandlingarna bedöms därmed inte vara transparenta och har inte gett styrelsen ett tillräckligt beslutsunderlag. Vidare har inte någon konkret åtgärdsplan för att nå kommunfullmäktiges resultatkrav beslutats av styrelsen.

Aktiebolagslagen och styrelsens arbetsordning föreskriver att styrelsen ska aktivt styra och följa upp bolagets ekonomiska situation. Revisionskontoret konstaterar att trots bristande styrelseunderlag avseende bolagets ekonomiska situation har styrelsen inte ställt krav på vd att upprätta konkreta, tydliga och konsekvensanalyserade beslutsunderlag för åtgärder.

Bolaget rekommenderas att:

- Säkerställa att bolagets budget överensstämmer med kommunfullmäktiges resultatkrav.
- Säkerställa att styrelsen aktivt styr och följer upp bolagets ekonomiska situation i enlighet med arbetsordningen.
- Säkerställa att styrelsehandlingar är transparenta och tydliga.
- Säkerställa att en åtgärdsplan upprättas i enlighet med stadens regler för ekonomisk förvaltning.

5. Uppföljning av tidigare års granskning

Tidigare års granskning har utmynnat i ett antal rekommendationer. Revisionen gör årligen uppföljningar för att bedöma om bolaget har vidtagit åtgärder utifrån tidigare lämnade rekommendationer. Rekommendationer som följts upp under 2023 redovisas i bilaga 1.

Uppföljningen visar att bolaget delvis har vidtagit åtgärder utifrån revisionens rekommendationer. Den mest väsentliga rekommendationen som återstår att genomföra är att upprätta och besluta om en långsiktig åtgärdsplan för att uppnå ekonomi i balans.

Bilaga 1 – Uppföljning av lämnade rekommendationer

Grundläggande och fördjupad granskning

Års-rapport	Rekommendation	Åtgärder vidtagits (Ja/delvis/nej)	Kommentar
ÅR 2021	Offentlighetsprincipen Att bolaget tar fram och implementerar skriftliga rutiner för registrering, diarieföring, arkivering samt hantering av allmänna handlingar för att efterleva offentlighetsprincipen. Rekommendationen kvarstår	Delvis	Styrelsen beslutade att anta stadens arkivregler den 5 december 2023. Bolaget har påbörjat ett arbete att åtgärda rekommendationen. Det kvarstår arbete att färdigställa rutiner samt implementering av dessa. Granskningen följs under kommande år när implementeringen är färdigställd.
ÅR 2021	Dataskyddsförordningen Att bolaget säkerställer utveckling av styrning och uppföljning av arbetet med att efterleva dataskyddsförordningen såsom konsekvensbedömningar. Rekommendationen åtgärdad. Att bolaget utser ett dataskyddsombud och en informationssäkerhetssamordnare enligt stadens riktlinjer. Rekommendationen kvarstår.	Delvis	GDPR Årsrapport 2023 har bilagts verksamhetsberättelsen. Där redovisas att dataskyddsombudet bedömer att bolaget har tillräckliga rutiner för hantering av konsekvensbedömningar. I dataskyddsförordningen anges att ett dataskyddsombud ska ha en oberoende ställning och rapportera direkt till verksamhetens högsta förvaltningsnivå. Bolaget har utsett ett dataskyddsombud. Dock noterar revisionskontoret att bolagets dataskyddsombud är samma person som leder arbetet inom bolaget. Detta medför att bolaget inte har någon oberoende part som granskar bolagets arbete med att efterleva dataskyddsförordningen. Bolaget har utsett en informationssäkerhetssamordnare.
ÅR 2022	Stadens styrdokument Revisionskontoret rekommenderar att bolagets styrelse antar de för bolaget relevanta av stadens styrdokument.	Ja	Styrelsen har beslutat den 4 april 2023 att anta samtliga styrdokument i Stockholms stads budget 2023 som är tillämpliga för bolaget.
ÅR 2022	Ekonomistyrning Bolaget rekommenderas att upprätta och besluta om en långsiktig åtgärdsplan för att uppnå ekonomi i balans.	Nej	Under året har bolaget beslutat om åtgärder som ger mindre effekter. Dock finns ingen åtgärdsplan som tydligt beskriver åtgärder för att uppnå en ekonomi i balans på varken kort eller lång sikt.
ÅR 2023	Förtroendekänsliga poster Bolaget rekommenderas säkerställa att representation, resor och konferenser utgår från en restriktiv inriktning och kännetecknas av måttfullhet i enlighet med stadens riktlinjer och bolagets policy. Bolaget rekommenderas säkerställa tillräckliga skattemässiga underlag för de transaktioner som genomförs, exempelvis deltagarförteckningar och innehåll i konferenser. Bolaget rekommenderas säkerställa att deltagare inte attesterar utlägg eller transaktioner där den själv deltagit. Bolaget rekommenderas förtydliga bolagets policy och rutiner med hur förtroendekänsliga poster som sker utanför Sverige ska hanteras.	Se kommentar	Följs upp kommande år.

Årsrapport	Rekommendation	Åtgärder vidtagits (Ja/delvis/nej)	Kommentar
ÅR 2023	<p>Upphandling och avtalsförvaltning</p> <p>Bolaget rekommenderas säkerställa att upphandling och direktupphandling sker enligt LOU och stadens krav.</p> <p>Bolaget rekommenderas tydliggöra roller och ansvarsfördelning i organisationen för inköp och upphandling.</p> <p>Bolaget rekommenderas inventera bolagets konsultavtal för att säkerställa att dessa är i enlighet med kraven i konkurrenslagen och Skatteverkets ställningstagande.</p> <p>Bolaget rekommenderas säkerställa tillräckliga kontroller och uppföljning av inköp och ingångna avtal, för att säkerställa lagefterlevnad och affärsrämsighet.</p> <p>Bolaget rekommenderas säkerställa att krav ställs i enlighet med stadens obligatoriska avtalsvillkor där tillämpligt.</p>	Se kommentar	Följs upp kommande år.
ÅR 2023	<p>Budgetprocessen och kostnadskontroll Bolaget rekommenderas säkerställa att bolagets budget överensstämmer med kommunfullmäktiges resultatkrav.</p> <p>Bolaget rekommenderas säkerställa att styrelsen aktivt styr och följer upp bolagets ekonomiska situation i enlighet med arbetsordningen.</p> <p>Bolaget rekommenderas säkerställa att styrelsehandlingar är transparenta och tydliga.</p> <p>Bolaget rekommenderas säkerställa att en åtgärdsplan upprättas i enlighet med stadens regler för ekonomisk förvaltning.</p>	Se kommentar	Följs upp kommande år.
ÅR 2023	<p>Internkontrollplan</p> <p>Bolaget rekommenderas att upprätta en internkontrollplan som beskriver systematiska kontroller och kontrollaktiviteter separerat i enlighet med stadens anvisningar.</p> <p>Bolaget rekommenderas utöka uppföljning av kontroller av den interna kontrollen samt rapportering till styrelsen.</p>	Se kommentar	Följs upp kommande år
År 2023	<p>Underhållsplan</p> <p>Bolaget rekommenderas att fastställa en aktuell underhålls- och investeringsplan för fastigheten i enlighet med staden investeringsstrategi.</p>	Se kommentar	Följs upp kommande år

Bilaga 2 – Bedömningskriterier

Nedan redovisas de kriterier som ligger till grund för gjorda bedömningar. Bedömningarna avser såväl genomförandet som resultatet av verksamheten.

Analysen i rapporten är underlag till lekmannarevisorns slutliga bedömning av bolaget. Lekmannarevisorn kan rikta anmärkning till en styrelseledamot eller VD.

Detta redovisas i bolagets granskningsrapport.

Verksamhet och ekonomi

Att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt innebär att bolaget har uppnått kommunfullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten.

Bedömningskriterier

Bolaget:

- Har ett resultat som är förenligt med fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer.
- Har genomfört sitt uppdrag med tillgängliga resurser.
- Har bedrivit verksamheten enligt gällande lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.

Bedömning:

Bedömningen ges utifrån en tregradig skala, i allt väsentligt tillfredsställande, delvis tillfredsställande eller inte tillfredsställande.

I allt väsentligt tillfredsställande	Bedömningskriterierna är i allt väsentligt uppfyllda. Det kan förekomma mindre avvikelser. Ev. rekommendationer behöver åtgärdas.
Delvis tillfredsställande	Bedömningskriterier bedöms delvis uppfyllda. Påpekade brister behöver åtgärdas utifrån lämnade rekommendationer.
Inte tillfredsställande	Bedömningskriterierna bedöms inte vara uppfyllda. Det finns väsentliga brister som behöver åtgärdas så fort som möjligt utifrån lämnade rekommendationer.

Intern kontroll

Den interna kontrollen är en process som utförs av styrelse, bolagsledning och personal. Den är en integrerad del i verksamhetens styrning och uppföljning. Processen säkerställer, med en rimlig grad av säkerhet, att verksamheten drivs effektivt, att lagar, förordningar och andra regler följs. Det lämnas en tillförlitlig finansiell redovisning och rättvisande rapportering om verksamheten.

Bedömningskriterier

Bolaget:

- Har haft en styrning och uppföljning mot mål och beslut.
- Har en organisation med tydlig fördelning av ansvar och befogenheter för att stödja verksamheten och att förhindra avsiktliga och oavsiktliga fel samt oegentligheter.
- Följer systematiskt och fortlöpande upp ekonomi och verksamhet, såväl för verksamhet i egen regi som för sådan som uppdragits åt annan att utföra, analyserar väsentliga avvikelser samt vidtar åtgärder vid behov.
- Genomför riskanalyser som fångar upp väsentliga risker samt hur de ska hanteras för att minimera risken för att verksamhetens mål inte uppnås. Styrelsen har i en internkontrollplan fastställt vilka åtgärder som ska hantera prioriterade risker.
- Har riktlinjer och rutiner som bidrar till att säkerställa att verksamhetens mål uppfylls och att föreskrifter följs.
- Följer upp den interna kontrollen systematiskt och fortlöpande.
- Har en rapportering som ger en aktuell, rättvisande och tillförlitlig information om verksamhet och ekonomi.

Bedömning

Bedömningen ges utifrån en tregradig skala, i huvudsak tillräcklig, delvis tillräcklig eller inte tillräcklig.

I huvudsak tillräcklig	Bedömningskriterierna är i allt väsentligt uppfyllda. Det kan förekomma mindre avvikelser. Ev. rekommendationer behöver åtgärdas.
Delvis tillräcklig	Bedömningskriterierna bedöms delvis uppfyllda. Påpekade brister behöver åtgärdas utifrån lämnade rekommendationer.
Inte tillräcklig	Bedömningskriterierna bedöms inte vara uppfyllda. Det finns väsentliga brister som behöver åtgärdas så fort som möjligt utifrån lämnade rekommendationer.